

DOI 10.26886/2311-4517.2(82)2022.3

УДК 378.4.374.7

ПІСЛЯДИПЛОМНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ЗАКОНОДАВЧИЙ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТИ

Іванченко Л. В., викладач вищої категорії, викладач-методист

<https://orcid.org/0000-0003-2740-4307>

e-mail: lyudmilaivanchenko1971@gmail.com

Поддубей О. В., кандидат педагогічних наук, викладач вищої категорії

<https://orcid.org/0000-0003-1915-4889>

e-mail: helenunderoak@gmail.com

Чередник С. О., викладач вищої категорії

e-mail: svitlana.cherednyk00@gmail.com

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, Кременчук, Україна

Статтю присвячено аналізу впливу нормативно-правових актів на розвиток і функціонування післядипломної освіти в Україні. Висвітлено основні положення щодо врегулювання питань освіти зайнятого і незайнятого населення працездатного віку, унормування ідей, спрямованих на розвиток і самореалізацію особистості впродовж життя, офіційного визнання освіти дорослих. На прикладі вибраних вітчизняних ЗВО показано, що аналізовані документи у своїй сукупності дали можливість закладам вищої освіти створювати умови для професійної підготовки дорослих на формальному і неформальному рівнях через реалізацію відповідних програм післядипломної освіти.

Ключові слова: законодавство, освіта дорослих, підвищення кваліфікації, дорослий учень, заклад вищої освіти

Преподаватель высшей категории, преподаватель-методист Иванченко Л. В., кандидат педагогических наук, преподаватель высшей категории Поддубей Е. В., преподаватель высшей категории Чередник С. А., Последипломное образование в Украине: законодательный и организационный аспекты / Кременчугский летний колледж Харьковского национального университета внутренних дел, Украина, Кременчуг

Статья посвящена анализу влияния нормативно-правовых актов на развитие и функционирование последипломного образования в Украине. Отражены основные положения относительно урегулирования вопросов образования занятого и незанятого населения трудоспособного возраста, упорядочения идей, направленных на развитие и самореализацию личности на протяжении жизни, официального признания образование взрослых. На примере отдельных отечественных ВУЗов показано, что проанализированные документы в совокупности дали возможность высшим учебными заведениям создавать условия для профессиональной подготовки взрослых на формальном и неформальном уровнях посредством реализации соответствующих программ последипломного образования.

Ключевые слова: законодательство, образование взрослых, повышение квалификации, взрослый учащийся, высшее учебное заведение

L. Ivanchenko, highest category teacher, O. Poddubei, PhD in pedagogical science, highest category teacher, S. Cherednyk, highest category teacher; Postgraduate education in Ukraine: legislative and

organizational aspects / Kremenchuk flight college of Kharkiv national university of internal affairs, Ukraine, Kremenchuk

The paper is devoted to the analysis of the regulatory legal acts influence on the development and operation of postgraduate educational system in Ukraine. There were highlighted the key items on regulation of issues regarding postgraduate education of employed and unemployed people of working age, normalization of ideas, aimed at personality development and self-realization in lifelong prospective, official recognition of adult education. There were chosen three national universities to demonstrate the positive effects of the instruments analyzed in the field of creation of circumstances for professional training of adults at formal and non-formal levels through realization of postgraduate training programs.

Key words: legislation, adult education, professional training, adult student, higher educational institution

Вступ. У сучасному світі загальноновизнаним є факт, що набуття знань один раз і назавжди не є можливим у ціложиттєвій перспективі, оскільки трансформаційні процеси у виробництві й на ринку праці обумовлюють регулярне оновлення знань, професійних навичок і компетенцій, що, у свою чергу, формує мотивацію до професійного розвитку і сприяє піднесенню ролі освіти і професійної підготовки дорослих в контексті навчання впродовж життя. Аналіз останніх досліджень продемонстрував, що наразі проблема освіти і професійної підготовки дорослих перебуває в полі зору вітчизняних науковців, будучи однією з актуальних тем наукових досліджень в розрізі теоретичних та концептуальних засад підготовки педагогічного персоналу для освіти дорослих в Україні (О. Аніщенко, С. Архипова, С. Бабушко, Л. Лук'янова, Л. Сігаєва, Т. Сорочан Л. Тимчук та ін.).

Метою цієї статті є висвітлення змісту основних законодавчих актів у сфері освіти і професійної підготовки дорослого населення в Україні, а також аналіз впливу прийнятих інструментів на розвиток післядипломної освіти.

Виклад основного матеріалу. За роки незалежності у вітчизняному законодавчому полі було прийнято низку законодавчих ініціатив, спрямованих на розбудову системи освіти дорослих. Першим документом, який по праву вважається фундаментом післядипломної освіти контексті ціложиттєвого навчання, став указ Президента України № 958/99 «Про основні напрями розвитку трудового потенціалу в Україні на період до 2010 року» (1999). Цей законодавчий акт спрямований на запровадження ініціатив щодо формування ринку освітніх послуг, переорієнтацію системи вищої та післядипломної освіти на підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації фахівців відповідно до потреб ринку праці, розбудову системи безперервного навчання шляхом упровадження ступеневої підготовки, забезпечення реалізації програм підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів, створення умов для самоосвіти [1].

Аналіз низки чинних нормативно-правових актів дозволяє констатувати, що вони лише певною мірою регламентують функціонування освіти дорослих у державі. Серед основних слід згадати Закони України «Про освіту» [2], «Про вищу освіту» [3], «Про професійний розвиток працівників» [4] та інші, що регулюють питання освіти зайнятого і незайнятого населення працездатного віку, якими декларуються й унормовуються ідеї, спрямовані на розвиток, самореалізацію особистості впродовж життя.

Вивчення вітчизняних законодавчих актів, прийнятих Урядом у новому тисячолітті, продемонструвало ознаки запровадження на

національному рівні низки заходів щодо розвитку системи професійного навчання, підготовки, підвищення кваліфікації працівників та їхнього професійного розвитку на засадах ціложиттєвого навчання. Йдеться, зокрема, про розпорядження Кабінету Міністрів № 13 «Про заходи щодо сприяння підприємствам в організації професійного навчання кадрів на виробництві» (2001) [5], спільний документ Міністерства праці та Міністерства освіти та науки (2001) № 127/151 про затвердження «Положення про професійне навчання кадрів на виробництві» [6]. Окремі питання професійної підготовки фахівців певною мірою регулюються Законом України «Про освіту» (2017), яким було офіційно визнано освіту дорослих через юридичну фіксацію права кожної дорослої особи на отримання якісної та доступної освіти, включаючи освіту впродовж життя. Цим законом визначено, що наступні компоненти є основними складовими освіти дорослих: 1) післядипломна освіта; 2) професійне навчання працівників; 3) курси перепідготовки та/або підвищення кваліфікації; 4) безперервний професійний розвиток; 5) будь-які інші складові, що передбачені законодавством, запропоновані суб'єктом освітньої діяльності або самостійно визначені особою [2].

Вирішальним кроком на шляху до унормування питань освіти і професійної підготовки дорослих стало прийняття рішення про необхідність підготовки окремого Закону України «Про освіту дорослих» (Наказ МОН від 12.01.2018 № 30 «Про утворення робочої групи з розроблення проекту Закону України «Про освіту дорослих» [7]), створено робочу групу і офіційно розпочато роботу над законопроектом [8].

Наслідком імплементації зазначених нормативно-правових актів стало отримання вітчизняними закладами вищої освіти можливості

створення умов для функціонування програм професійної підготовки дорослих на формальному і неформальному рівнях, реалізовуваних через окремі підрозділи у структурі ЗВО, основним напрямом діяльності яких є надання додаткових освітніх послуг в рамках програм післядипломної освіти, професійної підготовки, підвищення кваліфікації.

Аналіз нормативних документів зазначених підрозділів вибраних вітчизняних ЗВО дав змогу схарактеризувати весь спектр надаваних ними освітніх послуг у сфері освіти дорослих на формальному і неформальному рівнях. Формальний рівень представлений програмами післядипломної освіти, неформальний реалізується через середньострокові та короткострокові курси.

Відповідно до мети проведеного дослідження було ґрунтовно проаналізовано особливості реалізації програм професійної підготовки дорослих у трьох технічних закладах вищої освіти України: Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Національний технічний Університет «Харківський політехнічний інститут», Національний університет «Львівська політехніка», основним критерієм вибору закладів освіти послужив національний рейтинг технічних закладів вищої освіти.

Студіювання нормативної документації вибраних для дослідження вітчизняних технічних закладів вищої освіти дало змогу констатувати, що усі аналізовані ЗВО надають освітні послуги з професійної підготовки, орієнтовані на потреби дорослих і розроблені з урахуванням специфіки контингенту користувачів.

Вивчення особливостей організації професійної підготовки дорослих у всіх трьох політехніках показало, що в кожному університеті освітні послуги такого спрямування надаються через відповідний структурний підрозділ, який керує усіма питаннями

процесу навчання. Так, професійна підготовка дорослих у Київському політехнічному інституті відбувається на базі спеціалізованої освітньої установи «Навчально-методичний комплекс «Інститут післядипломної освіти» [9], яка складається з таких структурних елементів як Український інститут інформаційних технологій в освіті; Інститут наступної освіти, який має два відділи: відділ наступної вищої освіти і відділ підвищення кваліфікації; Центр підвищення кваліфікації Міненерговугілля; Навчально-науковий центр «Ощадливе виробництво». Серед основних напрямів діяльності навчального закладу є управління системою післядипломної освіти та надання якісних освітніх послуг за навчальними програмами другої вищої освіти та курсів підвищення кваліфікації.

Харківський політехнічний інститут здійснює професійну підготовку дорослих через Міжгалузевий інститут післядипломної освіти, створений при університеті, як «вищий навчальний заклад післядипломної освіти для здійснення освітньої діяльності, спрямованої на реалізацію програм вищої освіти, забезпечення навчання, удосконалення освіти і професійної підготовки громадян шляхом поглиблення, розширення і відновлення їх професійних знань і умінь» [10].

Львівська політехніка провадить діяльність з професійної підготовки дорослого населення через два структурні підрозділи: Інститут адміністрування та післядипломної освіти (до складу якого входить деканат післядипломної освіти) та Інститут дистанційного навчання, основним завданням яких є реалізація програм професійної підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації за напрямами і спеціальностями, ліцензованими в університеті [11].

Вибрані заклади вищої освіти реалізують програми професійної підготовки дорослих як на формальному, так і на неформальному

рівнях. На формальному рівні пропонуються програми післядипломної освіти. На неформальному рівні всі указані технічні ЗВО пропонують широкий спектр курсів професійної підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації для широкого загалу й окремих цільових груп за галуззю виробництва і промисловості, тренінги, майстер-класи, семінари, круглі столи, програми корпоративного навчання, соціальні програми навчання у співробітництві з центрами зайнятості; Київська та Львівська політехніки пропонують мовні курси.

Вивчення особливостей форм організації навчання продемонструвало, що всі програми професійної підготовки розроблені й функціонують з урахуванням специфічних особливостей дорослої особи. Освітньо-професійні програми формального рівня реалізуються переважно за заочною формою з широким використанням дистанційних технологій [12; 9; 13]; навчання за програмами неформального рівня здійснюється через середньострокові [14–16; 17] та короткострокові курси професійної підготовки та підвищення кваліфікації [10; 18] за очною формою навчання за окремим розкладом, яким передбачені заняття за фізичної присутності кілька разів на тиждень у другій половині дня. На момент проведення основного дослідження [19] переважна більшість курсів підвищення кваліфікації пропонувалася за очною формою навчання. Проте зараз, коли умови надання освітніх послуг зазнають динамічних змін, в усіх аналізованих політехніках спостерігається активне впровадження інноваційних форм організації навчання та з'являються окремі курси професійної підготовки, підвищення кваліфікації та семінари, організовані за дистанційною та змішаною формами навчання.

Вивчення особливостей освітньої пропозиції вітчизняних політехнік в розрізі цільових груп довело, що програми навчання розраховані, насамперед, на доросле економічно активне населення, оскільки довгострокові та середньострокові програми спрямовані на задоволення освітніх потреб керівників і менеджерів профільних установ, підприємств і організацій; для фахівців у відповідних галузях виробництва і представників різних професійних груп; курси професійної підготовки призначені для педагогічних працівників і викладачів-науковців закладів вищої освіти, керівників підрозділів, що займаються питаннями інноваційної діяльності, комерціалізації й трансферу технологій, а також проектними заявками на участь в міжнародних проектах; курси професійної підготовки для осіб, які потребують соціальної адаптації (колишні військовослужбовці, зареєстровані безробітні); короткострокові курси орієнтовані на широке коло слухачів, які бажають розвивати і вдосконалювати різнопланові професійні й особистісні навички і компетенції.

Аналіз положень [20 – 22] вибраних вітчизняних технічних ЗВО про прийом на навчання за програмами формального рівня показав, що набір слухачів здійснюється за спеціальностями з числа акредитованих в межах вакантних місць ліцензійного обсягу відповідних спеціальностей та спеціалізацій. Так, Харківська політехніка реалізує навчання за такими напрямками: економічна кібернетика, менеджмент організацій та адміністрування, облік і аудит [9]; Київська політехніка готує фахівців з філології, економіки, менеджменту і бізнес-адміністрування, маркетингу, права, журналістики, інженерії програмного забезпечення, комп'ютерних наук, системного аналізу, кібербезпеки, інформаційних систем та технологій, матеріалознавства, галузевого машинобудування, металургії, теплоенергетики, метрології, хімічних технологій,

біотехнологій, авіоніки [16]; Львівська політехніка реалізує освітньо-професійні програми у галузі економіки, менеджменту, публічного управління та адміністрування, будівництва та цивільної інженерії [13]. Таким чином, усі аналізовані ЗВО, будучи політехніками, в розрізі освітньої пропозиції програм післядипломного навчання формального рівня не обмежуються галузями знань суто технічного, промислово-виробничого та інформаційно-технологічного напрямів.

Вивчення наявної у вільному доступі нормативної документації (положення про набір слухачів [20 – 22], навчальні плани, програми курсів підвищення кваліфікації), якою регламентується функціонування програм професійної підготовки дорослих у Київській, Харківській та Львівській політехніках дав змогу конкретизувати умови вступу для слухачів формального і неформального рівнів освіти.

Так, основною умовою для осіб, які бажають навчатися за програмами післядипломної освіти формального рівня, є наявність вищої освіти, причому вимогами вступу не визначається ступінь спорідненості наявної і бажаної вищої освіти. Водночас, обов'язковою умовою вступу для державних службовців є наявність попереднього професійного досвіду на відповідній посаді не менше одного року [23]. Зарахування відбувається за результатами вступних іспитів або співбесіди.

Умовами вступу на навчання за програмами підвищення кваліфікації не регламентується наявність документу про здобуття рівня освіти або певного професійного досвіду у відповідній галузі промисловості або виробництва. Водночас, усі курси професійної підготовки, пропоновані аналізованими технічними ЗВО, мають чітко визначену цільову групу слухачів (педагогічні працівники, співробітники ЗВО, енергетики, державні службовці, зареєстровані безробітні, особи, що потребують соціальної адаптації), що також

слугує своєрідною умовою вступу, проте, не обмежує право будь-якої особи на навчання за пропонованими програмами. Виключення становлять обов'язкові вимоги для слухачів, які навчаються за ваучерами центрів зайнятості: на навчання приймаються особи з вищою або професійно-технічною освітою, віком від 45 років і до досягнення ними пенсійного віку, страховий стаж яких повинен становити не менше 15 років [24].

Висновки. Таким чином, узагальнені результати проведеного аналізу показали, що дорослі особи, які прагнуть набуття, підвищення або вдосконалення професійних навичок, мають можливість користуватися усією сумою освітніх послуг з професійної підготовки, пропонованих вітчизняними технічними закладами вищої освіти з урахуванням особистих і професійних потреб, можливостей і обставин. Втім, подальшого аналізу потребують зміст, форми і методи професійної підготовки дорослих у технічних університетах України з метою виявлення особливостей, притаманних вітчизняній практиці організації професійної підготовки дорослих.

Література:

1. Про основні напрями розвитку трудового потенціалу в Україні на період до 2010 року: Указ Президента України від 03.08.1999 № 958/99. <<http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1082.3297.0>> (2020, грудень, 26).

2. Про освіту: Закон України: станом на 05.09.2017: офіц. вид. / Верховна Рада України. Київ: Парламент. вид-во, 2017. 67 с. (Серія «Закони України»). <<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>> (2020, січень, 02).

3. Про вищу освіту: Закон України: станом на 01.07.2014: офіц. вид. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 37–38. <<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>> (2019, січень, 02).

4. Про професійний розвиток працівників: Закон України від 12.01.2012 № 4312-VI. <<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4312-17>> (2020, травень, 17).

5. Про заходи щодо сприяння підприємствам в організації професійного навчання кадрів на виробництві: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.01.2001 № 13-р. <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/13-2001-p>> (2019, грудень, 01).

6. Положення про професійне навчання працівників на виробництві: затв. наказом Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства освіти і науки України від 26.03.2001 № 127/151. <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0315-01>> (2019, січень, 19).

7. Про утворення робочої групи з розроблення проекту Закону України «Про освіту дорослих»: наказ МОН України від 12.01.2018 № 30.

8. МОН розпочинає роботу над Законом «Про освіту дорослих». *Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України: новини.* <<https://mon.gov.ua/ua/news/usi-novivni-novini-2017-09-14-mon-rozpochinae-robotu-nad-zakonom-«pro-osvitu-doroslix»>> (2019, жовтень, 13).

9. Навчально-методичний комплекс «Інститут післядипломної освіти» Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського». <<http://ipo.kpi.ua/druga-vishha/>> (2019, грудень, 10)

10. Міжгалузевий інститут післядипломної освіти Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Категорія: Курси <<http://www.mipk.kharkiv.edu/?cat=3>> (2018, січень 17).

11. Інститут адміністрування та післядипломної освіти Національного університету «Львівська політехніка». <https://lpnu.ua/dpo>. (2020, січень, 15).

12. Міжгалузевий інститут післядипломної освіти Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». <http://www.mipk.kharkiv.edu/> (2018, січень 15).

13. Спеціальності та спеціалізації Інституту адміністрування та післядипломної освіти. <https://lpnu.ua/iapo/spetsialnosti-ta-spetsializatsii-institutu> (2020, листопад, 16).

14. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського». Підвищення кваліфікації для енергетиків. http://ipo.kpi.ua/povyshenie_valif/pidv-kvalifik-energetikiv/ (2019, жовтень 19).

15. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського». Підвищення кваліфікації для всіх. http://ipo.kpi.ua/povyshenie_kvalif/pidvishhennya-kvalifik-vsi/ (2019, листопад 18)

16. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського». Підвищення кваліфікації співробітників КПІ ім. Ігоря Сікорського. http://ipo.kpi.ua/povyshenie_kvalif/pidvish-kvalif-spivrob-kpi-108/ (2019, листопад, 18).

17. Навчально-методичний комплекс «Інститут післядипломної освіти» Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського». Підвищення кваліфікації. http://ipo.kpi.ua/povyshenie_kvalif/ (2019, листопад, 23).

18. Міжгалузевий інститут післядипломної освіти Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Соціальна

адаптація військовослужбовців. <http://www.mipk.kharkiv.edu/?page_id=227> (2019, січень, 27).

19. Поддубей О. В. (2021). Професійна підготовка дорослих у технічних університетах Італійської Республіки : дис. на здобуття наук. ступеню канд. пед. наук : 13.00.04. Кременчук,. 276 с.

20. Положення про умови прийому на навчання для здобуття другої вищої освіти до навчально-методичного комплексу «Інститут післядипломної освіти» Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». <http://ipo.kpi.ua/wp-content/uploads/2021/04/Положення_про_набір_ДРУГА_21-22.p> (2020, грудень, 29).

21. Правила прийому до Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» у 2021 році. <<http://vstup.kpi.kharkov.ua/wp-content/uploads/2021/06/pravyla-pryiomu-ntu-khpi-u-2021-r.pdf>> (2020, грудень, 30).

22. Правила прийому на навчання до національного університету «Львівська політехніка» у 2021 році. <<https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/7/1/paragraphs/339/pravilapriyomu2021.pdf>> (2020, грудень, 28).

23. Деканат післядипломної освіти Національного університету «Львівська політехніка». Курси підвищення кваліфікації деканату післядипломної освіти. <<https://lpnu.ua/dpo/kursy-pidvyshchennia-kvalifikatsii>> (2021, вересень, 09).

24. Міжгалузевий інститут післядипломної освіти Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Навчання за ваучерами центру зайнятості <http://www.mipk.kharkiv.edu/?page_id=109> (2019, січень 27).

References:

1. Pro osnovni napriamy rozvytku trudovogo potentsialu v Ukraini na period do 2010 roku: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 03.08.1999 № 958/99. Retrieved from <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1082.3297.0>. [in Ukrainian].

2. Pro osvitu: Zakon Ukrainy: stanom na 05.09.2017: ofits. vyd. / Verkhovna Rada Ukrainy. Kyiv: Parlament. vyd-vo, 2017. 67 s. (Seriiia «Zakony Ukrainy»). Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. [in Ukrainian].

3. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy: stanom na 01.07.2014: ofits. vyd. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*. 2014. № 37–38. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. [in Ukrainian].

4. Pro profesiynyi rozvytok pratsivnykiv: Zakon Ukrainy vid 12.01.2012 № 4312-VI. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4312-17>. [in Ukrainian].

5. Pro zakhody shchodo spriyannia pidpriumstvam v organizatsii professiynogo navchannia kadriv na vyrobnytstvi: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.01.2001 № 13-p. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/13-2001-p>. [in Ukrainian].

6. Polozhennia pro professiyne navchannia pratsivnykiv na vyrobnytstvi: zatv. nakazom Ministerstva pratsi ta sotsialnoi polityky Ukrainy, Ministersta osvity i nauky Ukrainy vid 26.03.2001 № 127/151. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0315-01>. [in Ukrainian].

7. Pro utvorennia robochoi grupy z rozroblennia proektu Zakonu Ukrainy «Pro osvitu doroslykh»: nakaz MON Ukrainy vid 12.01.2018 № 30. [in Ukrainian].

8. MON rozpochynaie robotu nad Zakonom «Pro osvitu doroslykh». *Ofitsiynyi sayt Ministerstva osvity i nauky Ukrainy: novyny*. Retrieved from

<https://mon.gov.ua/ua/news/usi-novivni-novini-2017-09-14-mon-rozpochinae-robotu-nad-zakonom-«pro-osvitu-doroslix»>. [in Ukrainian].

9. Navchalno-metodychnyi kompleks «Instytut pisliadyplomnoi osvity» Natsionalnogo technichnogo universytetu Ukrainy «Kyivskiy politechnichnyi instytut im. Igoria Sikorskogo». Retrieved from <http://ipo.kpi.ua/druga-vishha/>. [in Ukrainian].

10. Mizhgalusevyi instytut pisliadyplomnoi osvity Natsionalnogo technichnogo universytetu «Kharkivskiy politechnichnyi instytut». Kategoriia: Kursy Retrieved from <http://www.mipk.kharkiv.edu/?cat=3>. [in Ukrainian].

11. Instytut administruvannia ta pisliadyplomnoi osvity Natsionalnogo universytetu «Lvivska politechnika». Retrieved from <https://lpnu.ua/dpo>. [in Ukrainian].

12. Mizhgalusevyi instytut pisliadyplomnoi osvity Natsionalnogo technichnogo universytetu «Kharkivskiy politechnichnyi instytut». Retrieved from <http://www.mipk.kharkiv.edu/>. [in Ukrainian].

13. Spetsialnosti ta spetsializatsii instytutu administruvannia ta pisliadyplomnoi osvity. Retrieved from <https://lpnu.ua/iapo/spetsialnosti-ta-spetsializatsii-instytutu>. [in Ukrainian].

14. Natsionalnyi technichnyi universytet Ukrainy «Kyivskiy politechnichnyi instytut im. Igoria Sikorskogo». Pidvyshchennia kvalifikatsii dlia energetikov. Retrieved from http://ipo.kpi.ua/povyshenie_kvalif/pidv-kvalifik-energetikov/. [in Ukrainian].

15. Natsionalnyi technichnyi universytet Ukrainy «Kyivskiy politechnichnyi instytut im. Igoria Sikorskogo». Pidvyshchennia kvalifikatsii dlia vsikh. Retrieved from http://ipo.kpi.ua/povyshenie_kvalif/pidvishhennya-kvalifik-vsi/. [in Ukrainian].

16. Natsionalnyi technichnyi universytet Ukrainy «Kyivskiy politechnichnyi instytut im. Igoria Sikorskogo». Pidvyshchennia kvalifikatsii

spivrobotnykiv KPI im. Igoria Sikorskogo. Retrieved from http://ipo.kpi.ua/povyshenie_kvalif/pidvish-kvalif-spivrob-kpi-108/. [in Ukrainian].

17. Navchalno-metodychnyi kompleks «Instytut pislidyplomnoi osvity» Natsionalnogo technichnogo universytetu Ukrainy «Kyivskiy politechnichnyi instytut im. Igoria Sikorskogo». Pidvyshchennia kvalifikatsii. Retrieved from http://ipo.kpi.ua/povyshenie_kvalif/. [in Ukrainian].

18. Mizhgalusevyi instytut pislidyplomnoi osvity Natsionalnogo technichnogo universytetu «Kharkivskiy politechnichnyi instytut». Sotsialna adaptatsiia viyskovosluzhbovtziv. Retrieved from http://www.mipk.kharkiv.edu/?page_id=227. [in Ukrainian].

19. Poddubei O. V. (2021). Professiyna pidgotovka doroslykh u tekhnichnykh universytetakh Italiyskoyi Respubliki: : dys. na zdobuttia nauk. stupeniu kand. ped. nauk : 13.00.04. Kremenchuk,. 276 c. [in Ukrainian].

20. Polozhennia pro umovy pryiyomy na navchannia dlia zdobuttia drugoi vyshchoi osvity do navchalno-metodychnyi kompleks «Instytut pislidyplomnoi osvity» Natsionalnogo technichnogo universytetu Ukrainy «Kyivskiy politechnichnyi instytut im. Igoria Sikorskogo». Retrieved from http://ipo.kpi.ua/wp-content/uploads/2021/04/Положення_про_набір_ДРУГА_21-22.p. [in Ukrainian].

21. Pravyla pryiyomy do Natsionalnogo technichnogo universytetu «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut» u 2021 rotsi. Retrieved from <http://vstup.kpi.kharkov.ua/wp-content/uploads/2021/06/pravyla-pryiomu-ntu-khpi-u-2021-r.pdf>. [in Ukrainian].

22. Pravyla pryiyomy do Natsionalnogo universytetu «Lvivska politekhnica» u 2021 rotsi. Retrieved from <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/7/1/paragraphs/339/pravilapryiomu2021.pdf> [in Ukrainian].

23. Dekanat pislidyplomnoi osvity Natsionalnogo universytetu

«Lvivska politechnika». Kursy pidvyshchennia kvalifikatsii dekanatu pisliadyplomnoi osvity. Retrieved from <https://lpnu.ua/dpo/kursy-pidvyshchennia-kvalifikatsii>. [in Ukrainian].

24. Mizhgalusevyi instytut pisliadyplomnoi osvity Natsionalnogo technichnogo universytetu «Kharkivskyi politechnichniy instytut». Navchannia za vaucheramy tsentru zayniatosti. Retrieved from http://www.mipk.kharkiv.edu/?page_id=109. [in Ukrainian].